

Waardevol Tiel

Werkgroep voor cultuurhistorie
en leefomgeving

UITGAVE MEI 2025 NO. 5

WAARDEVOL TIEL
voortzetting van
Milieuwerkgroep Tiel

www.waardevoltiel.nl

Voorzitter:
Arnoud Reijnen

Secretaris:
John van Mil
De Kranshof 86
4005 DC Tiel
john@vanmil-tiel.nl
06-53757004

Penningmeester:
vacant

contributies/donaties
ING betaalrekening:
NL17INGB0003386081
t.n.v.

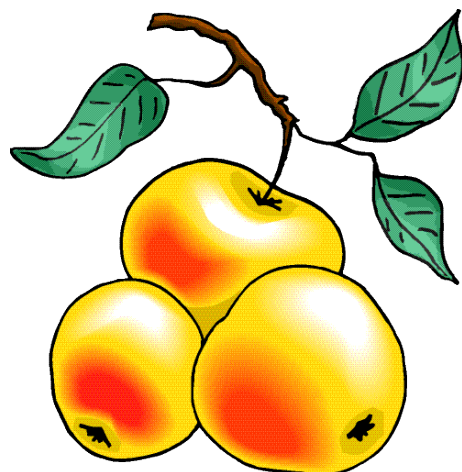
"WAARDEVOL TIEL"
werkgr cultuurhistorie/leefomg. te
Tiel
BIC : INGBNL2A

Info en contact:
waardevoltiel@gmail.com

Redactie: Ton Schiltmans

monumentjes

Onze gemeente telt een aantal kleine monumenten, die door hun geringe omvang gemakkelijk over het hoofd worden gezien, gemakkelijk door aanpalende werkzaamheden beschadigd worden of doodeenvoudig zoek raken. Juist om dat te voorkomen zijn deze als gemeentelijk monument geregistreerde objecten onder beheer gebracht van de Stichting Stadsherstel. Voor de weinigen onder onze lezers die deze stichting niet kennen: Stadsherstel is een non profit stichting die zich ten doel stelt monumentwaardige gebouwen aan te kopen, te restaureren en vervolgens te verhuuren, om daarmee te voorkomen dat dergelijke beeldbepalende bouwwerken worden gesloopt. Doordat de stichting tamelijk continue en met argusogen rondkijkt welke historistische zaken er worden belaagd, heeft zij de gemeente aangeboden het beheer van de kleine monumenten op zich te nemen. Daaronder valt bijvoorbeeld het vogeleilandje in de stadsgracht, dat, op verzoek van de stichting, onlangs is opgeknapt door de juridische eigenaar, zijnde de gemeente. Maar ook diverse eeuwenoude grenspalen en het veehek aan de Ophemertsedijk bij de Bellevue. Dat hek is wegens de dijkverzwaring al twee maal weggehaald en moest als het ware achtervolgd worden door de stichting uit vrees dat een onwetend iemand het hek op de afvalhoop zou gooien. Het veehek, waaraan ooit te vervoeren vee of paarden werden vastgelegd, alvorens zij op de boot werden geleid, is gelukkig herplaatst. Het heeft overigens al eens verkeerd om gestaan, met de ringen aan de rivierzijde, zodat de koeien dan op het dijktaalud zouden staan, of eerder nog aan de ringen zouden hangen. Dat heeft het waterschap bij ontdekking van haar fout toen snel hersteld. Maar nu is er wat anders aan de hand: de grenssteen die aan het begin van de Echteldsedijk in de berm stond is verdwenen. Die steen stond op de grens van het beheersgebied van polderdistrict Betuwe met dat van polderdistrict Tielerwaard. Die steen was al oud, maar de grens tussen de beide polders nog heel wat ouder. Die werd gevormd door de oorspronkelijke vroegmiddeleeuwse

loop van de Linge, die begon bij de Waal. Zo'n grenssteen symboliseert dus nogal wat. Deze steen nu moest tijdelijk weggenomen worden in verband met de dijkverzwaring ter plaatse. Daarover was ook contact geweest met de stichting. Voorgesteld werd om hem neer te leggen in het depot van het museum, de meest veilige plaats. Dat gebeurde echter niet; hij werd door de polderjongens afgeleverd bij de waterzuivering van het Waterschap. Lag hij daar wel goed en veilig? Peter Schipper ging dat persoonlijk controleren en was daar heel tevreden over. Toen echter de dijkverzwaring was afgerond en de steen herplaatst kon worden lag hij er tot grote schrik van Peter niet meer. Een aanwezige functionaris wist hem te vertellen dat de steen bij een opruimactie was afgevoerd. Ongetwijfeld zonder besef van de historische waarde ervan. Nu, de projectleider van het Waterschap heeft inmiddels beloofd voor een replica te zorgen. Altijd beter dan niets, maar wat is een replica in vergelijking met het origineel?

Mocht u nog ergens een bijzonder maar wellicht over het hoofd gezien object weten, dan zouden wij daar graag kennis van willen nemen. U kunt het melden via onze website of mailen aan een u bekend bestuurslid van Waardevol Tiel.

Park Lingerijck

Zoals we in het maandblad van afgelopen december al vermeldden, is de aanleg van het voedselpark Lingerijck door perikelen rond de vergunningaanvraag nogal vertraagd. Geen reden voor de inmiddels gevormde vrijwilligersgroep om een afwachtende houding aan te nemen, want er valt al het een en ander te doen op het grote veld aan de Linge-weg. Het opruimen van overgewaaid plastic en andere rommel bijvoorbeeld. Want de voormalige maïsakker wordt dan wel volledig op zijn kop gezet met uitgraving en opho-ging, maar daaraan voorafgaand wordt de vruchtbare bovenlaag afgeroofd en terzijde gelegd, om na het graafwerk weer teruggelegd te worden. Beter dus om dan tevoren het terrein schoon te maken. Dit werd op de zaterdag voor Pasen, een mooie zonnige dag, door twintig vrijwilligers uitgevoerd, waaronder mensen die spontaan kwamen helpen. Bovendien had TielTipTop hun prachtig ingerichte aanhangwagen met opruimgereed-schappen ter beschikking gesteld. Voor ver-snaperingen was gezorgd en voor meege-komen kleuters een eierzoekactie georgani-seerd. Wie wat over de inmiddels talrijke wilde planten op de akker wilde weten, kon terecht bij Rianne Schiebaan, afgestudeerd in Bos- en Natuurbeheer aan de Wagening-se Universiteit en enthousiast vrijwilliger bij Park Lingerijck. En onder leiding van profes-sioneel deskundige groenonderhoud, Ruud Kempen, werden ook nog een flink aantal berenklauwen uit de bermen van de Linge-weg verwijderd. Beiden zijn dan ook de trekkers van de Werkgroep Inrichting en Beheer, die stapsgewijs invulling gaat geven aan het ontwerpplan van de verschillende onderdelen van het park. Voordeel van deze zaterdagse actie was ook dat de vrijwilligers elkaar en het terrein beter hebben leren kennen, wat de onderlinge band allicht versterkt.

Park Lingerijck

TIELS VOEDSELPARK

Ruud heeft ontdekt dat er veel braamstruikjes in het gebied zijn opgekomen. Die kunnen nogal gaan woekeren. Daarom gaat hij deze de komende periode eens in de drie weken met leden van de werkgroep uitsteken.

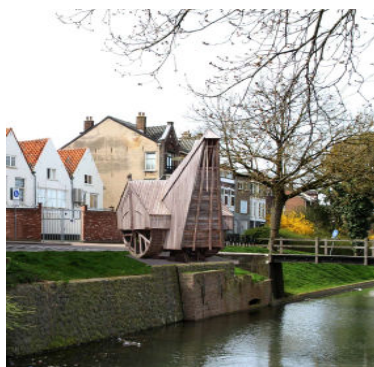
Wie wil meehelpen is welkom op de vrijdagen 2, 16 en 30 mei tussen 15.00 - 17.00u. Ingang Lingeweg t.o. Thedingsweert. Scherpe spade en handschoenen meenemen a.u.b.

Een vervolgbijeenkomst over de ontwikkeling van Park Lingerijck staat gepland op 17 juni van 19.30 tot 21.30, in de zaal van de woonvereniging Thedingsweert. Iedereen is welkom, maar graag tevoren aanmelden bij secretaris@parklingerijck.nl

Havenkraan

Toen in het begin van de veertiende eeuw de hertog van Brabant wegens overstromingsgevaar de Linge, ter plaatse van wat nu de Voorstad heet, met een dam liet afsluiten, ontstond er een laad- en loskade aan de Oliemolenwal. Die moet gelegen hebben op de plaats waar nu het transformatorstation van Liander staat. Ter plaatse moet bovendien een middeleeuwse havenkraan gestaan hebben van het type tredmolen. Een situatie die uit het historisch bewustzijn van de gemiddelde Tielenaar zo goed als verdwenen is. Daar wilde het enige jaren geleden overleden lid van Waardevol Tiel, Carla Daalderop, iets aan gaan doen: er moest weer een tredmolenkraan worden neergezet op die plaats. Maar haar inspanningen stuitte op wetten en praktische bezwaren. Niettemin heeft Waardevol Tiel, in de personen van Jan van Doesburg en Peter Schipper, het plan weer opgepakt. Een kleinigheid is dat niet, want hoewel het huidige gemeentebestuur minder onwelwillend is als voorheen, zijn er heel wat vragen waarop een antwoord moet komen.

Want wie bouwt en betaalt zo'n kraan, wie verzorgt het beheer en onderhoud, hoe is de veiligheid geregeld en wie zal de eigenaar zijn? En allereerst de vraag: hoe moet de kraan er uit zien. Gedacht werd aanvankelijk om een kopie van de in het Belgische Brugge gereconstrueerde kraan te bouwen, maar zo'n kopie, dat vond de monumentencommissie maar niets. De fotoshop die Jan van Doesburg met deze

kraan gemaakt had, gesitueerd op de kade van de Oliemolenwal, werd echter door de gemeente wel gewaardeerd en afgedrukt in een Hanzestad folder. Besloten werd een oproep voor modelbouwers te plaatsen in een nieuwsblad, met de vraag of zij een schaalmodel van een dergelijk molen wilde bouwen. Daarop werd door twee modelbouwers gereageerd, Berend Breider en Jan Schasfoort, die respectievelijk een gesloten model bouwde, naar het voorbeeld van de Utrechtse replica-kraan, en een meer open model, zoals er veel van op middeleeuwse illustraties te zien zijn. Maar aan de hand van de

eerder gestelde vragen nader beschouwd, moest geconcludeerd worden dat beide modellen niet te realiseren waren. Want te massief, te kostbaar van bouw, onveilig voor de jeugd, baldadigheidsgevoelig en onderhoudsgevoelig. Misschien dan een uitvoering in draad-staal of eigenlijk in betonijzer, dat zou goedkoper zijn in opbouw en nauwelijks on-

derhoud nodig hebben. Maar daar gaat de jeugd in klimmen. Dan een in cortenstaal uitgesneden, ééndimensionale uitvoering misschien? Dat leek toch wat al te schraal en ver van het oorspronkelijk doel. Een tweedimensionale dan, stelde Ilse Schuuring, de gemeentelijk archeologe, aan Jan en Peter voor.

En ja, uitgetekend door Jan en als model gebouwd door Schasfoort oogt het heel goed: uit de verte lijkt het silhouet op een echte kraan. Dus misschien gaat dit het worden, hoewel er nog steeds onzekerheden zijn, zoals de kosten en de vergunning met alle voorwaarden Sponsors.

zijn er ook nodig, maar van latere zorg. Eerst gaan Jan en Peter maar eens wat prijzen opvragen.

De illustraties van boven naar onder zijn de middeleeuwse weergave van de havenkraan van Brugge. De fotomontage van Jan van Doesburg van de Brugse replica op de kade van de Oliemolenwal. Het model van Berend Breider volgens de Utrechtse replica. De van staafstaal te maken molen volgens de ontwerp-tekening van Jan van Doesburg en als model in hout uitgevoerd door Jan Schasfoort. En als laatste gedachte de tot twee dimensies terug gebrachte staafstaalmolen, uit te voeren in cortenstaal, volgens ontwerp van Jan van Doesburg en ook als model in hout gemaakt door Jan Schasfoort.

Komende vergadering donderdag 15 mei
Aanvang 19.30 uur
Plaats: Kerkstraat 32

Vergaderingen 2025
 donderdag 19 juni
 donderdag 17 juli
 donderdag 18 september
 donderdag 16 oktober